ریچارد گاری براتیگان نووسەرێکی تەنزئامێزی ناشاد .... سۆران محەمەد

ڕیچارد گاری بڕاتیگان (٣٠/١/١٩٣٥ – ١٤ /٩/ ١٩٨٤) نووسەری ئەمریکی، خاوەنی ١٠ پەڕتووکی هۆنراوەو ١١ ڕۆمان و ١ پەڕتووکی کورتە چیرۆکە، هەروەها پەخشانیشی نووسیوە. لە تاکۆمای واشینگتۆن لەدایك بووە، لەساڵی ١٩٥٦ چووتە سانفراسیسکۆ، هەر لەو ساڵا نەشدا خۆی لە دنیای نووسین و داهێناندا بینیەوە و بەرەو جیهانیبوون هەنگاوی نا، مەخابن وەك هەندێك نووسیارو بیرمەندی دی لە ١٤ی سیبتەمبەری ١٩٨٤ بە ڕوودای خۆکوژی کۆتایی بە ژیانی خۆی هێنا. وێڕای ئەوەی سەر بە ڕێبازی پۆستمۆدێرنیزم ناوزەد دەکرێت؛ ئەمڕۆ نووسەران، خوێنەران، هونەرمەندان، میوسیکژەنان .... ئیلهام لە کارەکانی ڕیچارد بڕاتیگان وەردەگرن و کارەکانی پەرچڤەی سەر زیاد لە بیست زمان کراون. دوا ڕۆمانی (ژنێکی بێ بەخت) لەساڵی ٢٠٠٠دا لە چاپدرا. لە ٦/٨/ ١٩٥٧ و ل□ تەمەنی ٢٢ ساڵیدا هاوسەرگیریی کرد لەگەڵ ڤێرجینیا دیۆن ئاڵدەر کردو لە ٢٥/٣/ ١٩٦٠ تەنیا منداڵێکیان بوو بە ناوی ئیانت ئیلیزابێت براتیگان و لە ٢٧/٧/١٩٧٠ دەستبەرداری یەك بوون لەگەڵ هاوسەرەکەی. دووه□م هاوسەرگیری لەگەڵ ئەکیکۆ نیشیزاوا یۆشیمورای ڕەچەڵەك یابانی لە ١٢/١/ ١٩٧٧ کردو لە پاش چەند ساڵێك و لە ١٢/١١/١٩٨٠ دەسبەرداری یەك بوون.

برسێتی حزورێکی بەردەوامی هەبوو لای بڕاتیگان لەسەرەتای لاوی و گەشەکردنیەوە، بۆ نموونە لە تەمەنی بیست ساڵیدا ئەو دەسگیرکرا چونکە بەردێکی گرتبووە پەنجەرەی پۆلیسخانەیەك. ئەوڕاڤەی ئەوەی کردبوو کە بۆیە وای کردووە تا بچێتە زیندان و لەوێ بواری دەبێت و دەتوانێت بخوات، بەڵام لەبری زیندانڕەوانەی نەخۆشخانەی ئۆریگۆن کرا. لەوێ چارەسەری لێدانی کارەبایی بۆ کرا به بیانوی توشبوونی حاڵەتی شیزۆفرینیای بەدگومانیی.

دیکنسن و ولیەم کارۆلس ویلیەمس کاریگەریان لەسەر بەرھەمەکانی بڕاتیگان بووە، پەخشانەکانی زۆر جار بەلای شێتۆکەیی و سەمەرەدا دەچن، بەسەرهاتە سوریالیەکان، یان ئەو تێبینی و وێکچواندنانەی لەگەڵیەکدا بەرەنگاردەبنەوەو نەگونجان و دوورکەوتنەوەیەکی گەورەیان لەخۆ دەگرت. بەڵام جارانێکی تریش سادەوئاسان بوون. ئەو

حەزی دەکرد ڕۆمانەکان لەگەڵیەکدا بدورێت، درێژیی پەرەگرافی بەشەکان بەجۆرێك درێژدەبوونەوە لە نێوان هاتن و چووندا لە نێوان داڕشتنە لەناکاوەکان و ئاڵۆسکاوی سۆزدارو وێناکردنی سادەی تێبینیکراوی ژیانی ڕۆژانە.
چەند ڕەگەزێکی دیاری کراو لە بوونەوەران و شمەك لە نووسینەکانیدا دووبارە دەبوونەوە، وەك تەختەدارەکان، ماسیە خاتوونەکان، ڕووبارەکان .. چیرۆکەکانیشی پڕ بوون لە گۆڕانکاریە سەیرەکان: ناوەکان دەبوون بە کردار، مرۆڤەکان دەبوونە بیرۆکەکان، ناونیشانی پەڕتووکەکان دەبوونە پیت.
دەڵێن وەك پێویست نێوانی لەگەڵ ڕەخنەگراندا باش نەبووە، تەنانەت پاش مردنیشی وەك پێویست تیشکی نەخراوەتە سەر لە لایەن ڕەخنەگرانەوە.

(ئەبەت کیت)ی ڕەخنەنووس دەڵێت: شیکاری ڕەخنەیی بۆ شێوازی براوتیگان وای ڕاقەدەکەن کە بڕوای براتیگان وەك نووسەر لە شێوازی کاریگەری بەکارهێنانی زۆرانبازی و گرژی نێوان واقیع و خەیاڵدایە.
باشترین ڕۆمانی لە ساڵی ١٩٦٧دا چاپکرد بە ناوی (ڕاوکردنی ماسیەخاتوونە لە ئەمریکا) ، شایەنی باسە لە سەرەتای ساڵی 2017 دا وەرگێڕانی ئەم ڕۆمانە لە لایەن بەڕێز (محەمەد مرادی) بۆ یەکەمجار لە ڕێی خانەی پەخشی ڕۆنما بە کوردی بڵاوکرایەوە.
ڕۆژێك برادەرێك باسی گرنگی دەقەکانی ئەم شاعیرەی کردو چۆن کاریگەرییەکانی لەسەر هەندێك نووسەرو شاعیر جیهێشتووە، ئەو وەك شاعیرو خوێنەرێکی جیدی لە گرنگی ئەم دەقانەی ریچارد تێگەشتبوو، هەرچەندە لای وا بوو وەك پێویست بەرهەمەکانی ئەم کەڵە نووسەرە بە کوردی نەکراون ، بۆیە پێم باش بوو لێرەدا چەند دەقێکی براتیگان بە کوردی بکەم.

گەر سەرنجێکی وردی دەقەکان بدەین دەبینین ریچارد کارێکی ناوازەی کردووەو پێش ئەو کەسانێکم نەدیوەتەوە ئەم شێوازەیان پەیرەو کردبێت و جورئەتی ئەو کارەیان کردبێت، رەنگە لەبەر ئەمەش بێت لەمڕۆماندا زۆرترین هەواداریی هەیە لەسەرانسەری جیهاندا.
جێگۆڕکێیەکی سەیر لە زاراوەو وشەکاندا هەیە لە سەرەتاو ناوەندو کۆتایی دەقەکاندا، جارانێك گوێ بە هیچ یاسایەك نەدراوە لە ناویاندا، جارانێکیش گاڵتەکردنە بە عەقڵی مرۆڤگەلێك، جارانێك سیفەتە دژەکان پێکەوە دەگونجێنێت، هەرچەندە شێوازی ئایرۆنیکی لەناو ئەم شیعرانەدا بزر نابن، بەڵام گاڵتەجاڕیەکی جوان و بێ ئازار دەبینرێتەوە.. هەڵقوڵاو لە نامەعقولی ژینی کەڵە نووسەرێکی

بەدبەخت و ناکام.. نامەوێت چیدی لەسەر شیعرەکان بدوێم ئەو سپەیسە
بۆ خوێنەرانی هۆشمەند جێدێڵم:
بفەرمون لەگەڵ 7 دەقی ئەم شاعیرو نووسەرەدا:

(1)

- گەڕانەوەی ڕووبارەکان-

هەموو ڕووبارەکان دەچنە ناو دەریاکەوە
هێشتا دەریاکە پڕ نەبووە؛
بۆ شوێنەکە .. لە کوێوە ڕووبارەکان دێن،
بۆ ئەوێ جارێکی تر دەگەڕێنەوە.

ئەمڕۆ باران دەبارێ
لە چیاکان.

بارانێکی گەرمی سەوزە
لەگەڵ خۆشەویستی
لە گیرفانەکانیا
بۆ بەهار لێرەیە،
و خەون نابینێت
بە مردنەوە.
‌
باڵندەکان مۆسیقا دەرئەکەن
وەك دەمژمێرەکان چرکە دەکەن بە ئاستەم
لە سەر زەمین
لەوجێیەی مناڵەکان جاڵجاڵۆکەیان خۆشدەوێ،
لێیانگەڕێ با بنوون
لە قژیاندا.

بارانێکی هێواش خرمەی دێت
لەسەر ڕووبارەکە

وەك تاوەیەك
پڕ بێت لە گوڵی سوورکراوە،
و لەگەڵ هەر دڵ□ پێکی
باراندا
ئۆقیانووسەکە
جارێکی تر دەستپێدەکاتەوە

(2)

– تەنیا چونکە-

تەنیا لەبەر ئەوەی
خەڵک بیرتی خۆش دەوێت
مانای ئەوە ناگەیەنێ
دەبێ هەرواش
لاشەتیان لا بێت

(3)

– بەلەمێك-

ئۆو جوانە
بەگورگبووەکە بوو
لە جەنگەڵە شەڕەنگێزەکەی.
ئێمە بردمان
بۆ کەرنەڤاڵەکە
ئەو دەستی کرد
بە گریان
کا تێك چەرخو فەلەکەکەی بینی.
کارەبایی
ئەسرینی سەوزو سوور
هەڵوەرین بەسەر
ڕومەتە فەرووەدارەکانی.
ئەو بە
بەلەمێك دەچوو
لە دەرەوەی
ئاوی تاریك

(4)

– پیاو –

بە شەپقەکەوە
نزیکەی پێنج ئینج بەرزترە
لە ماشێنی تەکسی

(5)

– نۆ شت-

ئەمە شەوە

(6)

– سانفرانسیسکۆ –

ئەم هۆنراوەیە لەسەر زەرفی کاغەز دۆزرایەوە
لە لایەن ڕیچارد براتیگان
لە شوێنی غەساله لە سانفراسیسکۆ.
نووسەرەکەی نەزانراوە

....

تێبینی: له وڵاته رۆژئاوایيەکان دوکانی جل شۆرین هەیەو غەسالەی تیایه و خەڵکان پارەی تێدەکەن و جلەکانیان دەشوات، بۆ نزیکردنەوەی له تیگشتنی خوێنەر ەم روونکردنەوەیەم نووسی، جونکه لای ێمه جارێ ەمه پەیدا نەبووە. (وەرگێڕ)

(7)

– بو، تا ئەبەد-

دەسوڕێمەوە وەك خێو
لە بنەوەی سەرەوە
من داگیرکراوم لەلایەن
هەموو ئەو بۆشایيانەی
تیایدا ئەژیم بێ
تۆ

....

* (تێبینی –بو- ناوی توتکه سەگەکەی ریچارد بوو) وەرگێڕ